

OPERATIVSYSTEMET UBUNTU:

Det finnes et liv etter Windows!

I 2025 er det slutt på oppdateringer til Windows 10, men datamaskinen kan godt leve videre i mange år, hvis du erstatter Windows med det ganske utmerkede Linux-systemet Ubuntu.

Journalist
Henning Rasmussen

Er du klar til å sette den gode gamle Windows 10-maskinen innerst i boden når Microsoft slutter å levere sikkerhetsoppdateringer i 2025 – eller kanskje sende den rett til resirkulering fordi du innser at den har løst sin siste oppgave i ditt eie?

Vanvittig ressursløsning

I så fall er du ikke alene. En ny rapport fra analyseinstituttet Canalys anslår at svimlende 240 millioner Windows 10-maskiner over hele verden trolig vil ende som miljøfarlig EE-avfall frem mot 2025, fordi de ikke opp-

fyller kravene til Windows 11 og fordi Windows 10 ikke lenger får kritiske sikkerhetsoppdateringer.

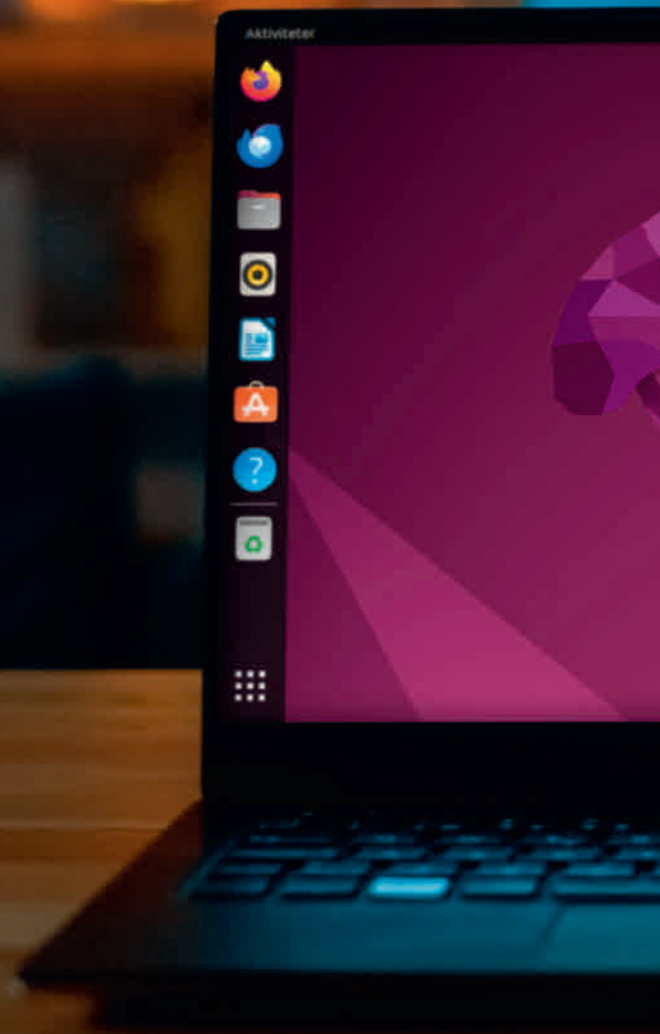
Microsoft er heller ikke alene om å forvandle velfungerende maskinvare til problemavfall. I årene fremover vil det nemlig bli slutt på oppdateringer også til Mac-maskiner i takt med at Apple faser ut støtten for modeller med Intel-prosessor, etter at de for noen år siden begynte å lage sine egne prosessorer. Både miljøbelastningen og den økonomiske kostnaden kan altså bli enda høyere enn i prognosen til Canalys. Derfor er det viktig å vurdere alternativene.

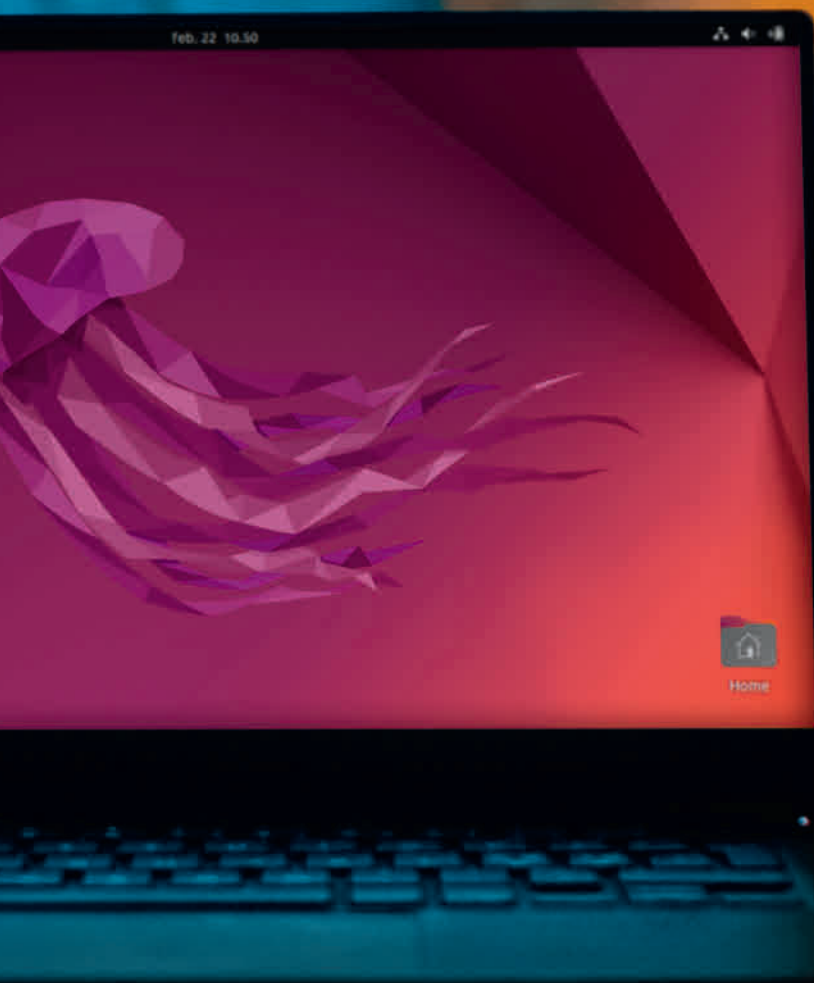
Som mange andre har også jeg et par maskiner som ikke lar seg oppgradere til Windows 11, og som der-

med er usikre å bruke etter 2025. Derimot er det ingenting i veien med selve maskinvaren, så for et par måneder siden begynte jeg å se meg om etter et verdig alternativ til Windows.

Du må jo ikke bruke Windows ...

Hvis du i likhet med meg gjerne vil ha frittstående programmer installert på maskinen, er et Linux-system et mer opplagt valg enn ChromeOS, som vi nylig har omtalt i bladet. For meg falt valget på Linux-systemet Ubuntu, fordi dette er en variant som mottar sikkerhetsoppdateringer i fem år før du eventuelt må installere en nyere Ubuntu-versjon, men også fordi operativsystemet er visuelt tiltalende og lett å komme i gang med. Den ene av

Slik installerer du Ubuntu på en pc

Det er ganske lett å installere Ubuntu-systemet på en vanlig pc, forutsatt at du sørger for å ha disse tre viktige ingrediensene tilgjengelig.

1 Først må du klargjøre den gamle Windows-pc-en ved å sikkerhetskopiere alle filer og fjerne alt tilkoblet utstyr.

2 Du må ha en tom minnepinne på minst 8 GB, som skal brukes til å starte maskinen i installasjonsprogrammet.

3 Med BalenaEtcher legger du installasjonsprogrammet til Ubuntu på minnepinnen, og da er du klart til å installere Ubuntu.

Hva er Ubuntu?

Ubuntu er et operativsystem basert på Debian-varianten av Linux. Det er gratis og utvikles med åpen kildekode, og den viktigste pådriveren er det britiske selskapet Canonical. Annenhvert år gis det ut en såkalt Long Term Support-versjon, der du

er garantert å motta sikkerhetsoppdateringer i fem år fremover. Når du installerer Ubuntu, får du også flere nytteprogrammer, deriblant en kontorpakke, nettleser, e-postprogram og programmer for video, lyd og foto – og det er lett å installere flere.

+ **Du får fem år** med sikkerhetsoppdateringer til systemet før du eventuelt må installere en ny versjon av Ubuntu.

+ **Det finnes et** imponerende utvalg av gode gratisprogrammer i programbutikken som finnes i operativsystemet.

+ **Du kan fortsette** å bruke maskinen som ellers ville blitt sendt til gjenvinning, når Windows 10 er historie.

- **Du kan ikke kjøre** Windows-programmer. I stedet kan du benytte tilsvarende Linux-programmer.

- **Det er ikke** sikkert at alt tilkoblet utstyr virker i Ubuntu, da det krever Linux-drivere.

- **Ubuntu kan være** teknisk krevende hvis du ønsker å endre visse detaljer i systemet, men for vanlig bruk er det svært brukervennlig.

mine eldre pc-er er en god Samsung ATIV Book 9 fra 2012, som opprinnelig ble kjøpt med Windows 8 og senere oppgradert til Windows 10.

Installeringen av Ubuntu gikk fullstendig smertefritt på den tolv år gamle maskinen, og selve systemet fungerer også langt bedre og lettere enn Windows. Ubuntu legger ikke beslag på mer enn 11,4 GB på harddisken, inkludert en kontorpakke, så det krever heller ikke at maskinen har noen større lagringskapasitet.

Den avgjørende testen i mitt lille eksperiment var å installere programmer og en skriver i Ubuntu, og også det gikk aldeles silkemykt. Hele prosessen har forlenget maskinens levetid med minst fem år.

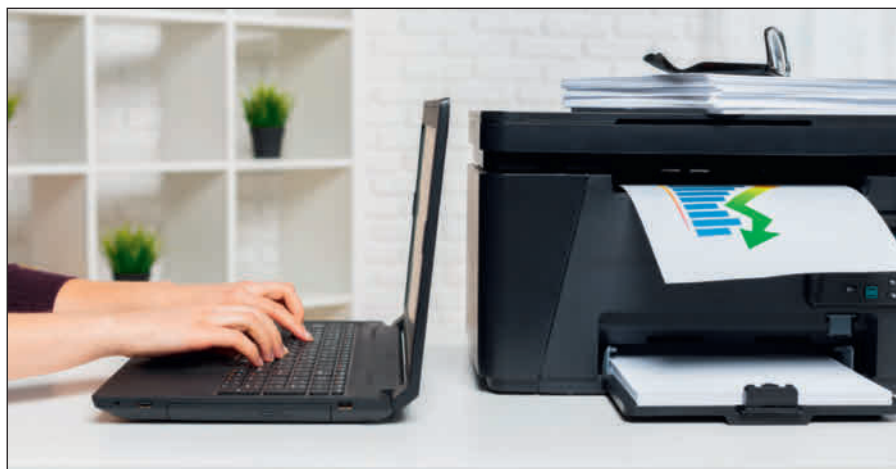
1

Klargjør den gamle for et liv med Ubuntu

Før du gir deg i kast med installeringen av Ubuntu på den gamle maskinen, er det et par ting du kan gjøre for at installeringen skal gå så friksjonsfritt som mulig.

Fjern eksternt tilbehør

Selv om Ubuntu støtter det meste av utstyr og de fleste produsenter har Linux-drivere til blant annet skrivere, skannere og annet, anbefaler vi at du fjerner alt ekstrautstyr fra maskinen før du starter installeringen, slik at du forebygger mulige problemer. Når Ubuntu er ferdig installert, kan du igjen koble til utstyret. I de fleste tilfeller installeres det automatisk.

Koble fra skrivere, skannere, eksterne harddisker og annet utstyr som er koblet til USB-portene på maskinen. Da unngår du at installeringen stopper opp på grunn av enheter som ikke gjenkjennes.

Sikkerhetskopi av alt

Det sikreste er å velge en installeringsmetode for Ubuntu der du får installasjonsprogrammet til å tømme harddisken fullstendig. På den måten sletter du hele den gamle Windows-installasjonen, men det betyr også at dine egne filer i mapper som Dokumenter og Bilder blir fjernet. Derfor er det viktig å sikkerhetskopiere alle filene før du starter.

På komputer.no/exiland kan du laste ned et sikkerhetskopiprogram og en brukerveiledning.

Du kan lagre en sikkerhetskopi av de viktigste filene med programmet Exiland, som du laster ned fra nettsiden vår sammen med en komplett brukerveiledning.

BalenaEtcher & Ubuntu

Verktøyet BalenaEtcher brukes til å opprette en minnepinne med Ubuntu, som er et komplett Linux operativsystem.

Språk
Engelsk

Virker med
Windows 10 og 11

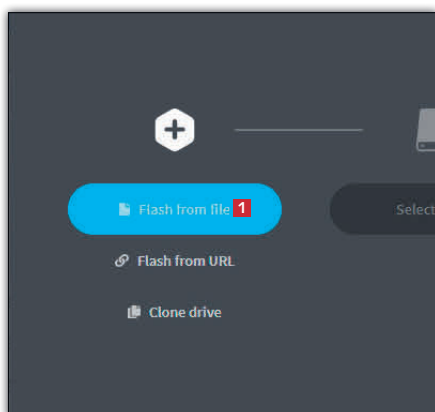
Programmet laster du ned fra:
komputer.no/2409

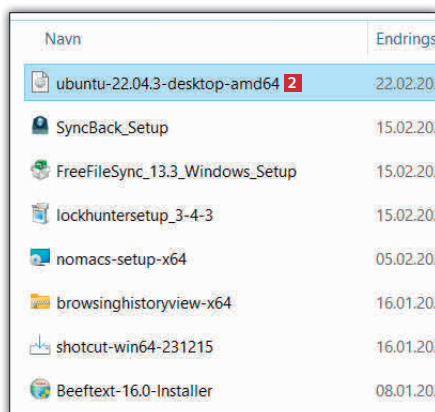
2

Opprett et installasjonsmedium med Ubuntu

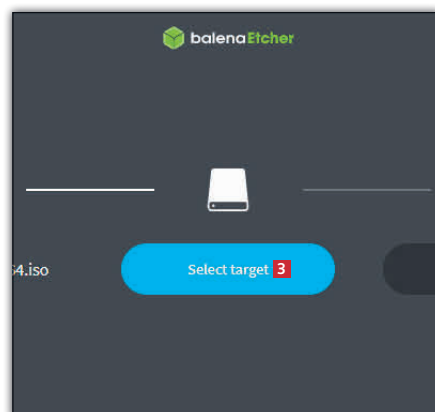
Du må laste ned både operativsystemet Ubuntu og verktøyet BalenaEtcher fra nettsiden vår. Deretter bruker du verktøyet og en tom minnepinne på minst 8 GB til å opprette et installasjonsmedium, som du så bruker til å installere Ubuntu.

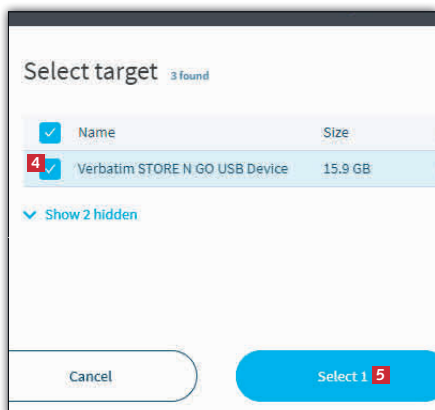
1 Koble en minnepinne på minst 8 GB til pc-en. Last ned både Ubuntu og BalenaEtcher fra nettsiden vår, og start BalenaEtcher. Klikk på **Flash from file** **1**.

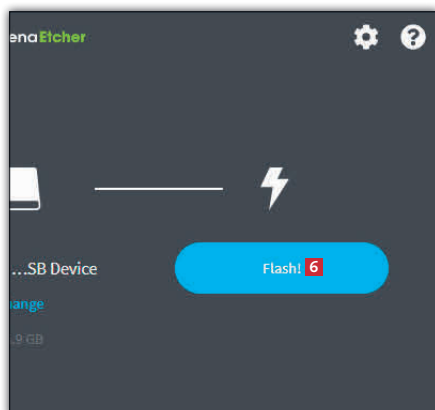
2 Velg Ubuntu-filen **2** du lastet ned fra hjemmesiden, og klikk deretter på **Åpne**.

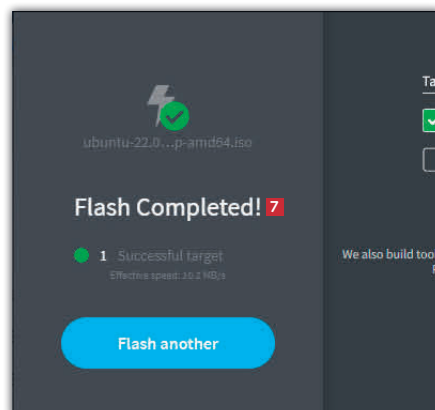
3 Klikk på **Select target** **3** for å velge minnepinnen.

4 Sett hake ved minnepinnen **4**, og klikk på **Select** **1** **5**.

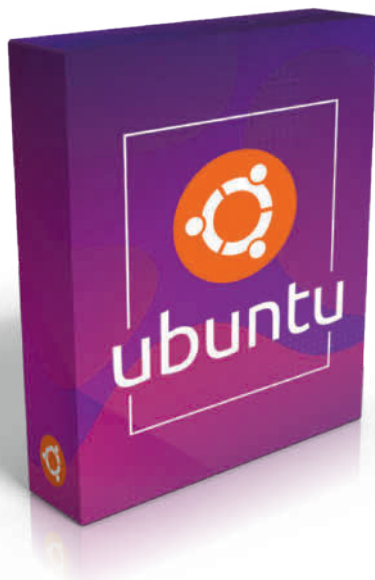

5 Klikk på **Flash** **6** for å kopiere filene til minnepinnen.

6 Når du ser denne meldingen **7**, er minnepinnen klar til å installere Ubuntu på maskinen.

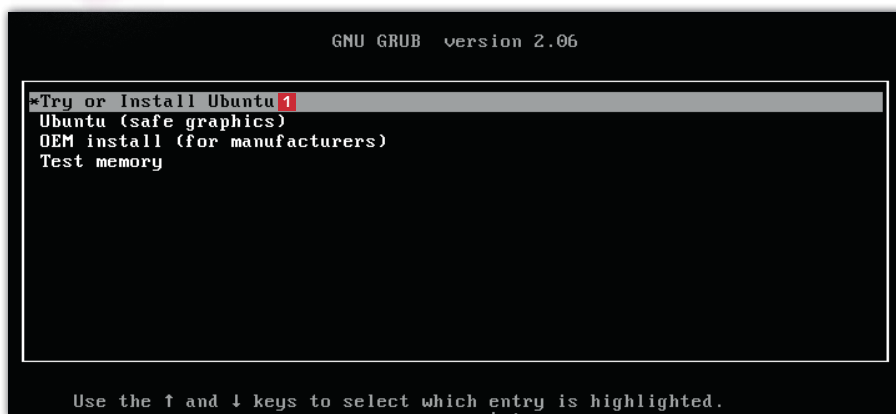

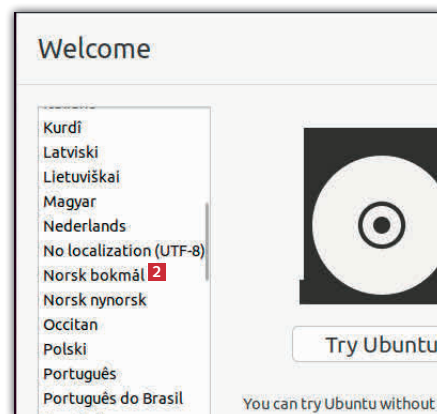
3

Slik installerer du Ubuntu

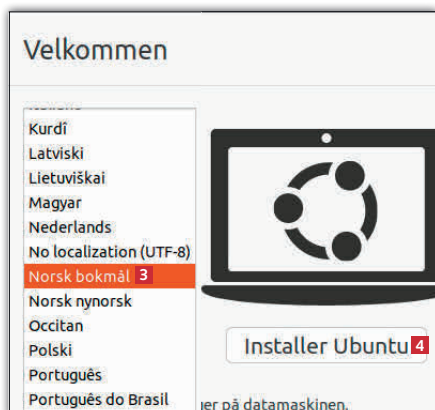
Nå er du klar til å legge inn Ubuntu i stedet for Windows på maskinen. Derfor må du først koble minnepinnen du har klargjort, til en USB-port og starte maskinen. Vær oppmerksom på at installeringen sletter alt fra harddisken.

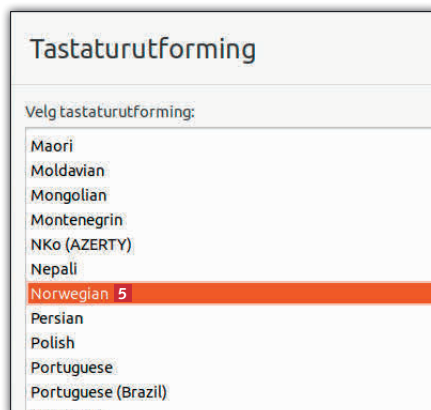
1 Koble minnepinnen med Ubuntu til maskinen, og slå den på. Trykk på en tast for å åpne maskinens oppstartsmeny (bootmeny) og velge minnepinnen. Se eventuelt på komputer.no/boot hvordan du åpner bootmenyen. Velg **Try or Install Ubuntu** **1** med piltastene, og trykk på **Enter**.

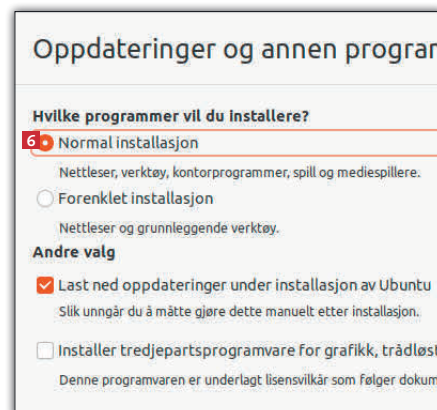
2 Vent et øyeblikk mens systemet starter opp. Bla i språklisten med musen eller piltastene til du finner **Norsk** **2** og din foretrukne målform.

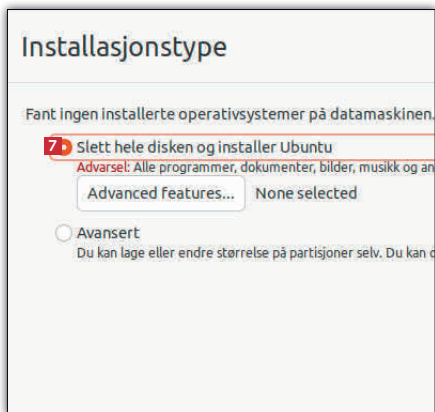
3 Klikk på **Norsk** **3** og så på **Installer Ubuntu** **4**.

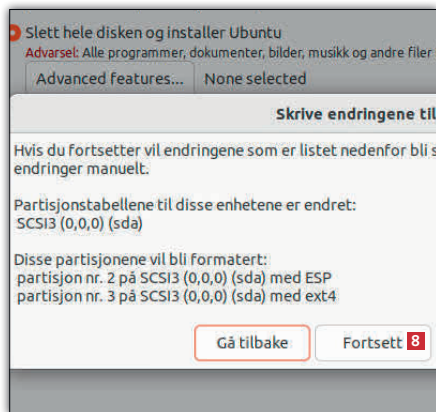
4 Velg **Norwegian** **5** som tastaturoppsett, og klikk på **Fortsett**.

5 Med mindre du er koblet til nettet via kabel, som her, velger du og logger på det trådløse nettet. Velg deretter **Normal installasjon** **6**, og klikk på **Fortsett**.

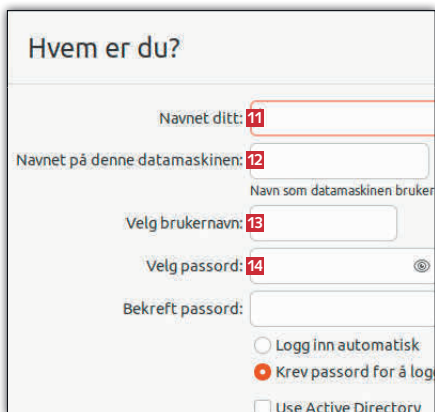
6 Vi anbefaler at du velger **Slett hele disken og installer Ubuntu** **7**. Vær klar over at **ALT** innholdet på maskinens harddisk slettes. Klikk på **Installer nå** for å starte.

7 Nå får du en oppsummering av endringene programmet vil foreta. Klikk på **Fortsett** **8**.

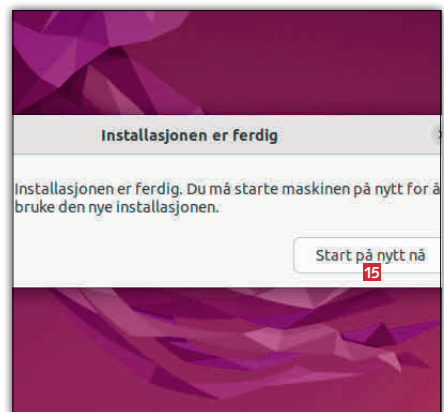
8 Installasjonsprogrammet finner selv ut hvor i verden du er – hvis ikke kan du velge tidssone i valgmenyen **9**. Klikk på **Fortsett** **10**.

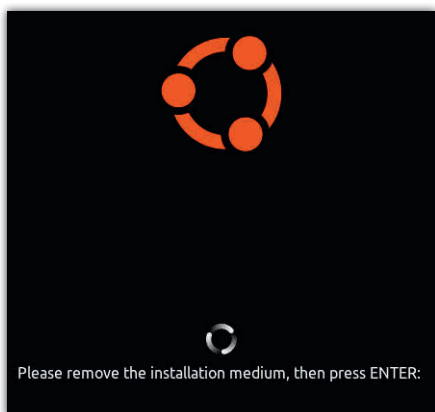
9 Skriv navnet ditt **11**, et navn på pc-en **12**, et brukernavn med små bokstaver **13** og et valgfritt passord **14**. Til slutt klikker du på **Fortsett**.

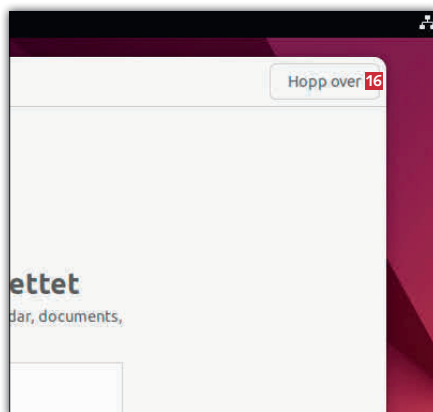
10 Dermed starter installeringen, og du kommer til å måtte vente i cirka en halvtimes tid.

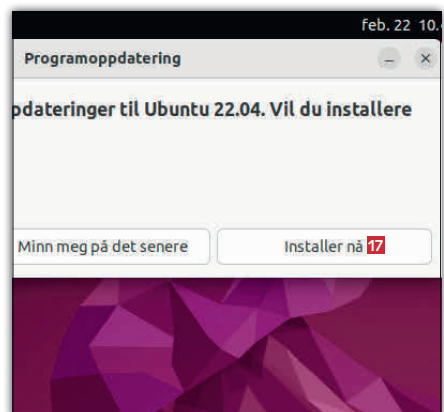
11 Når du ser denne meldingen, er installeringen ferdig. Klikk på **Start på nytt nå** **15**.

12 Hvis du ikke allerede har fjernet minnepinnen fra USB-porten, blir du bedt om å gjøre det den første gangen maskinen starter Ubuntu. Deretter trykker du på **Enter**-tasten.

13 På Ubuntu-skrivebordet ser du nå en kort veiledning som hjelper deg i gang med systemet. Du kan også klikke på **Hopp over** **16** og vente med å gjøre valgene til senere.

14 Etter en stund blir du spurt om du vil laste ned de nyeste sikkerhetsoppdateringene. Det vil du, så klikk på **Installer nå** **17**. Systemet får oppdateringer de neste fem årene.

Slik bruker du Ubuntu-systemet

Ubuntu fungerer stort sett som Windows, men du må venne deg til at ting ser litt annerledes ut og at funksjoner og programmer befinner seg andre steder enn du er vant til. Når du har brukt Ubuntu en stund, vil det føles som om du aldri har brukt noe annet operativsystem.

Historikk og aktivitet

Til forskjell fra Windows finner du en snarvei øverst til nylige aktiviteter, slik at du raskt kan finne frem til for eksempel et dokument du nettopp har brukt.

Innstillinger

Fra statusknappen øverst til høyre finner du innstillingene der alt kan tilpasses. Det er også der du justerer volum, kobler til Bluetooth-utstyr, endrer strømstillinger og slår av maskinen.

Oppgavelinje

Som standard ligger oppgavelinjen på venstre side. Den har snarveier til de viktigste programmene og ikoner for programmer som for øyeblikket er åpne. Linjen kan også flyttes til bunnen av skjermen, hvis du foretrekker det.

Utforsker og stasjoner

Når du kobler til minnepinner og eksterne disk, ser du snarveier til disse nederst på oppgavelinjen. Du kan naturligvis også få tilgang til alle filene på harddisken ved å klikke på snarveien til utforskeren i Ubuntu.

Brukermappene

Hjem-mappen ligger på skrivebordet i Ubuntu. Det er en snarvei til brukermapper med blant annet bilder og dokumenter.

Startknapp

På samme måte som i Windows har også Ubuntu en startknapp med rask tilgang til startmenyen og alle installerte programmer.

Oversiktlig startmeny

Et klikk på startknappen åpner den oversiktlige startmenyen der du finner alle installerte programmer. Du kan også bytte mellom flere åpne skrivebord. Søkefeltet øverst kan hjelpe deg med å finne et bestemt program.

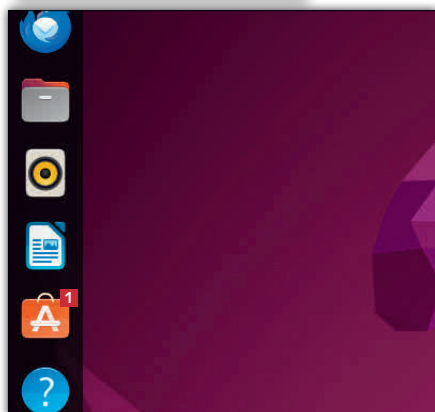

Installering av programmer og utstyr i Ubuntu

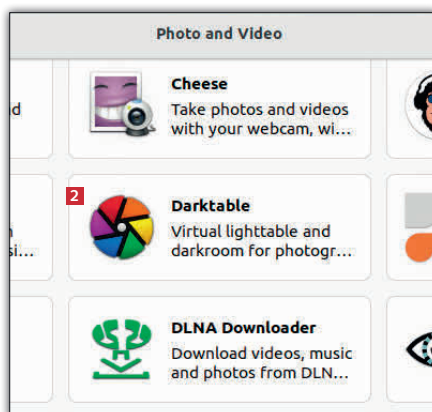
På samme måte som i Windows har også Ubuntu en egen programbutikk som gjør det lett å installere et hvilket som helst slags program. Hvis du kobler til utstyr som skrivere eller eksterne harddisker, sørger Ubuntu i de fleste tilfeller selv for å installere utstyret, slik at det virker med det samme.

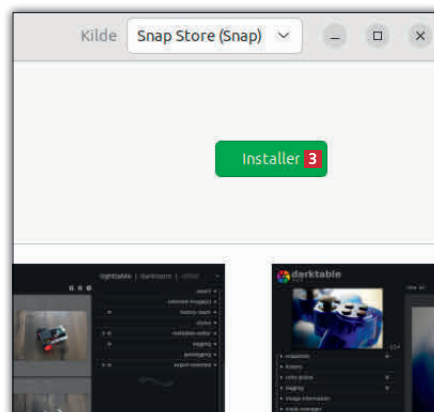
Installer et program

1 Klikk på A-ikonet **1** på oppgavelinjen til venstre for å åpne den innebygde programbutikken.

2 Klikk på en programkategori. Hvis du trenger et videoeditorsprogram, klikker du på **Photo and Video**. Velg et program **2**.

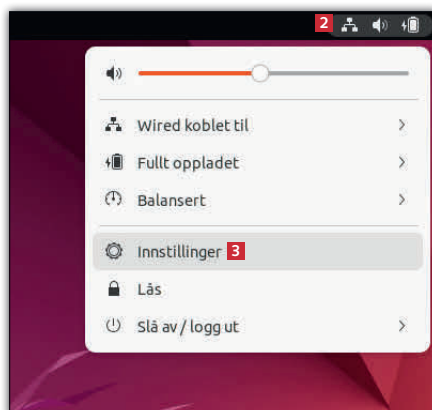

3 Til slutt klikker du på **Installer** **3** for å laste ned og installere programmet. Etter installeringen finner du en snarvei til programmet i startmenyen (knappen nederst til venstre).

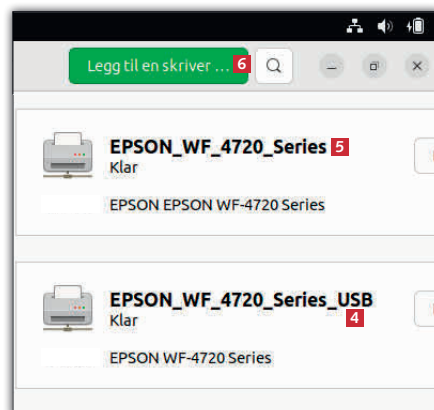
Installer en skriver

1 Slå på skriveren og koble den til Ubuntu-maskinen via USB **1** – selv om du ellers bruker skriveren via nettverket. Skriveren installeres vanligvis automatisk.

2 Klikk på meldingsfeltet **2**, og velg **Innstillinger** **3** for å sjekke om skriveren er riktig installert. Velg **Skrivere** fra menyen til venstre.

3 Nettverksskrivere installeres automatisk via både USB **4** og nettverk **5**. Du kan også klikke på **Legg til en skriver** **6** og legge den til manuelt med en nedlastet Linux-driver.